

Kvalitet i indsatsen for voksne med udviklingshandicap i botilbud

En rundspørge blandt pårørende – februar 2022

Indledning

*Er kvaliteten af den pædagogiske indsats i botilbud faldet eller steget i løbet af de seneste 5 år?
Er der stor udskiftning i personalet og er brugen af vikarer steget?
Er utrygheden steget blandt beboerne i løbet af de seneste 5 år?
Og har det haft konsekvenser for beboerne i botilbud? Er deres kompetencer faldet som følge af forringelserne?*

Det er nogle af de spørgsmål, som Lev har bedt pårørende til voksne med udviklingshandicap i botilbud give deres vurdering af. Over 700 har deltaget i rundspørgen, og resultaterne giver et ganske entydigt billede af de udfordringer som mange oplever i forhold til den indsats, der ydes til voksne med udviklingshandicap i botilbud.

2021 var kendetegnet af mange alvorlige sager om svigt af mennesker med udviklingshandicap, som bor i botilbud. Pressen rapporterede flere af disse sager, og Lev fik et stort antal henvendelser via Levs telefon- og netrådgivning, samt via frivillige i vores lokale kredse, med tilsvarende eksempler på alvorlige svigt.

Målet med rundspørgen var at få svar på, om mediasager og henvendelse kunne betegnes som 'enkeltstående skandaler' eller om der var tale om en mere generel tendens.

Desuden ønskede vi, som noget helt centralt, at få belyst de pårørendes vurdering af udviklingen over tid – er de udfordringer, som de beboerne oplever uændrede over de seneste 5 år, eller er de blevet mindre eller større?

Via de pårørendes subjektive oplevelser af udviklingen de seneste 5 år, formår denne rundspørge at give væsentligt input til spørgsmålet om udviklingen over tid. Der er således ikke blot tale om en aktuel vurdering af situationen, men om de pårørendes oplevelse af, hvilken retning udviklingen har haft henover de senere år.

Rundspørgen blev gennemført som en netbaseret spørgeskemaundersøgelse og opnåede samlet 712 besvarelser – helt overvejende fra forældre til voksne med udviklingshandicap, som bor i botilbud. Antallet af besvarelser på de enkelte spørgsmål ligger mellem 667 og 622. Resultaterne kan af metodiske grunde ikke ukritisk angives at repræsentere oplevelsen blandt alle pårørende til en voksen med udviklingshandicap, der bor i botilbud, men vi mener alligevel, at resultaterne kan tillægges betydelig vægt. Dels i kraft af de relativt mange besvarelser, som omfatter hele landet, dels i kraft af de meget entydige tendenser, som gør sig gældende i de pårørendes besvarelser.

Rundspørgens hovedresultater

Rundspørgen tegner generelt et stærkt bekymrende billede af situationen i mange af landets botilbud for voksne med udviklingshandicap – samt et billede af faldende kvalitet og faglighed i indsatsen over de senere år.

Færre udviklingsmuligheder, mere utryghed og flere konflikter

Mediesager og henvendelser i Levs rådgivning om alvorlige svigt af mennesker med udviklingshandicap i botilbud er på ingen måde enkeltstående skandalesager. En meget stor andel af de pårørende angiver, at det er blevet mere utrygt for deres pårørende med udviklingshandicap at bo i botilbud, at beboernes udviklingsmuligheder er reduceret og at konfliktniveauet er stigende.

En stor andel af de pårørende i rundspørgen vælger svarmuligheden "Helt enig" på spørgsmålene om tryghed, konflikter og udviklingsmuligheder. Cirka 1/4 af de pårørende angiver, at de er "Helt enige" i, at der er kommet flere konflikter i botilbuddet, og at det er blevet mere utrygt at bo der. Tillægges dem, som har svaret "Enig" er det omkring 40 pct. på begge udsagn.

1/3 af de pårørende i rundspørgen angiver, at de er "Helt enig" i at beboerens kompetencer til at klare ting på egen hånd er faldet på grund af dårligere hjælp. Medtages pårørende, som har svaret "Enig" er det over halvdelen.

Mindre hjælp, lavere faglighed og mange vikarer

En meget stor andel af de pårørende oplever, at det over de seneste 5 år er gået stærkt tilbage med både kvalitet og omfang i den faglige indsats, som ydes til deres pårørende i botilbud, samt at det for manges vedkommende har alvorlige konsekvenser for deres pårørendes trivsel, tryghed og livskvalitet.

En meget stor andel af de pårørende i rundspørgen vælger svarmuligheden "Helt enig" på spørgsmålene om kvaliteten af det pædagogiske arbejde (50 pct.), fald i andelen af uddannet pædagogisk personale (41 pct.) samt fald i omfanget af den støtte som deres pårørende modtager i botilbuddet (39 pct.). Tillægges dem, som har svaret "Enig", er det generelt langt over halvdelen af de pårørende, der oplever faldende kvalitet og faglighed i indsatsen.

Stor bekymring og frustration over forholdene

Mange af de pårørende, som har besvaret skemaet har givet supplerende kommentarer til besvarelsen af de enkelte spørgsmål. En del af disse udsagn er medtaget senere i analysenotatet, og viser, at stor frustration og bekymring over de vilkår som deres søn eller datter – bror eller søster – bydes i botilbuddet.

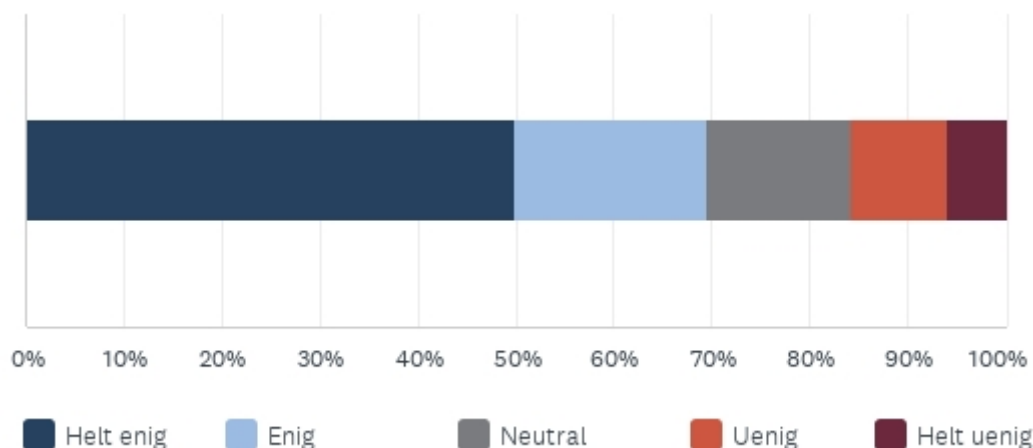
Den stigende utryghed og tabet af kompetencer til at klare ting på egen hånd kommer til udtryk på forskellig vis. En pårørende forklarer eksempelvis: *"Min datter er selv meget konfliktsky, så hun undgår enhver konfrontation og tilpasser sig, hvad hun får tilbudt og det er yderst mangelfuldt."* En anden forklarer at der sjældent er tid til at tage sig af hendes bror i botilbuddet, hvilket har store negative konsekvenser: *"Forskellige vikarer hele tiden. Min lillebror får mange negative tanker, af sin ensomhed. Jeg kan se, at han ældes hurtigt af mangel på samvær og humør."*

Uagtet de indvendinger, som der rejses i forhold til rundspørgens metode (se "Kort om rundspørgen"), tegner der sig et meget klart billede af en bekymrende udvikling. Rigtig mange pårørende – i hele landet – oplever at kvaliteten af den indsats, som ydes nogle af de mest sårbare mennesker i vores samfund, er faldet i løbet af de seneste 5 år. Og næsten lige så mange oplever, at det har alvorlige konsekvenser for denne gruppe menneskers livskvalitet, trivsel og udviklingsmuligheder.

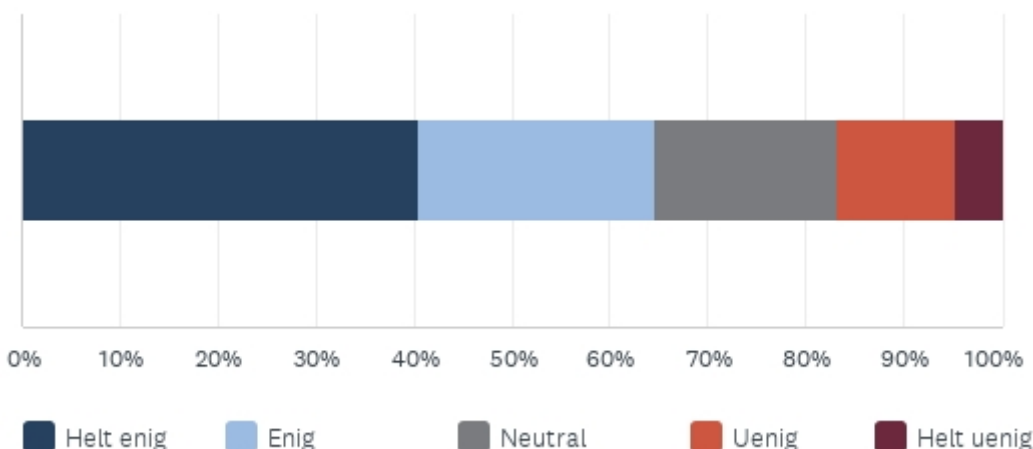
De enkelte resultater

Færre pædagoger, skiftende personale og vikarer og mindre hjælp og støtte til beboerne i botilbud i løbet af de seneste 5 år.

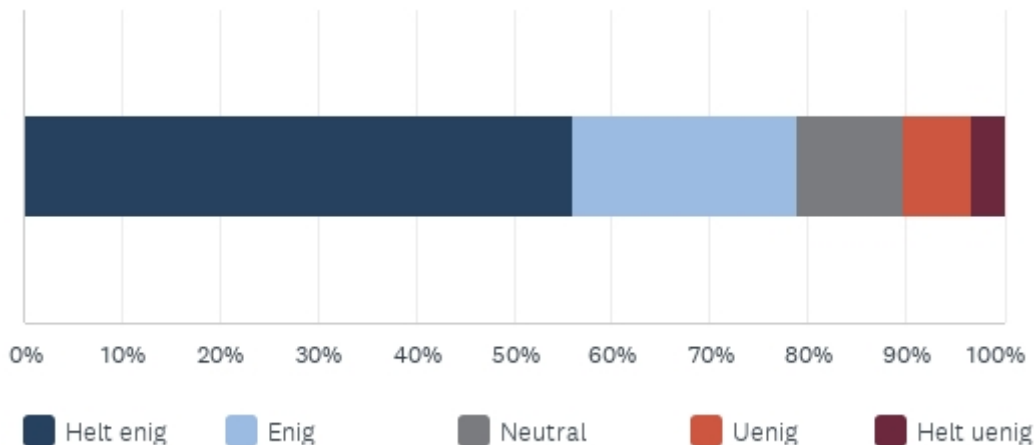
70 pct. er enten helt enige eller enige i udsagnet "Kvaliteten af det pædagogiske arbejde på min pårørendes bosted er faldet i løbet af de seneste 5 år" (50 pct. "Helt enig")

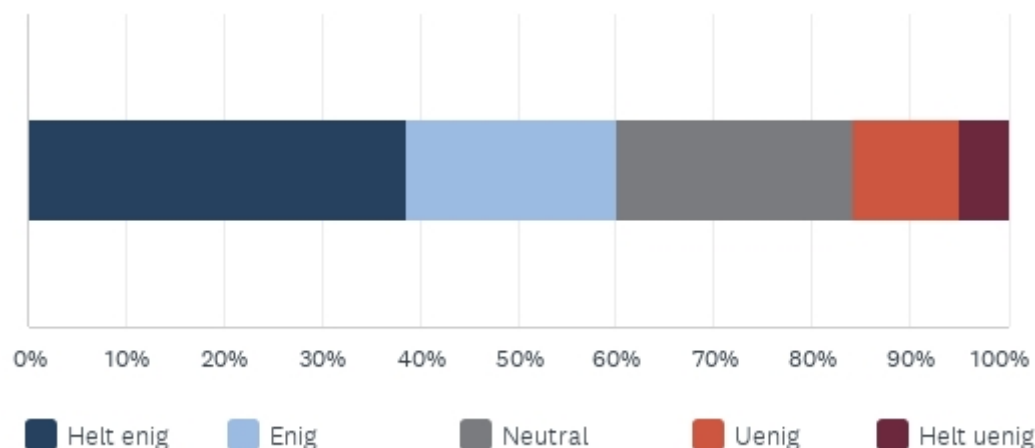
65 pct. er enten helt enige eller enige i udsagnet "I løbet af de seneste 5 år er andelen af uddannet personale (pædagoger/pædagogiske assistenter) på min pårørendes botilbud faldet mærkbart" (41 pct. "Helt enig")

79 pct. er enten helt enige eller enige i udsagnet "Skiftende personale og øget brug af vikarer har været en stigende tendens de seneste 5 år."

60 pct. er enten helt enige eller enige i udsagnet "I løbet af de seneste 5 år er omfanget af støtte (timer) til min pårørende faldet mærkbart" (39 pct. "Helt enig").

En stor andel af de pårørende, som har besvaret skemaet har benyttet sig af muligheden for at give supplerende kommentarer til besvarelsen af de enkelte spørgsmål. Der tegner sig flere tydelige mønstre i disse supplerende kommentarer.

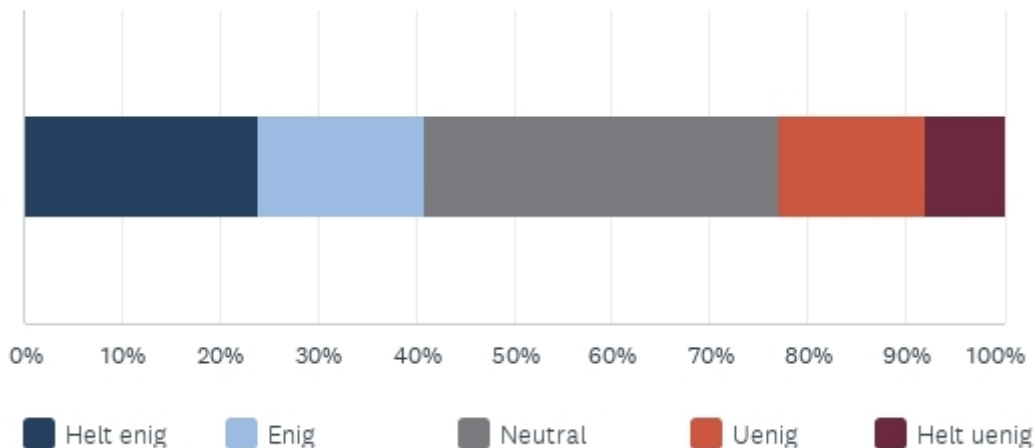
Blandt de pårørende, som er enten enige eller helt enige i, at kvaliteten af de pædagogiske arbejde i botilbuddet er faldet, henviser en meget stor andel af de supplerende kommentarer til, at der er færre uddannede pædagoger og et meget stort vikarforbrug. Den udvikling fører efter de pårørendes opfattelse til ensomhed, mistro og tab af kompetencer hos beboerne.

BOKS 1: Udvalgte supplerende kommentarer om udviklingen i kvaliteten af det pædagogiske arbejde samt skiftende personale og øget brug af vikarer

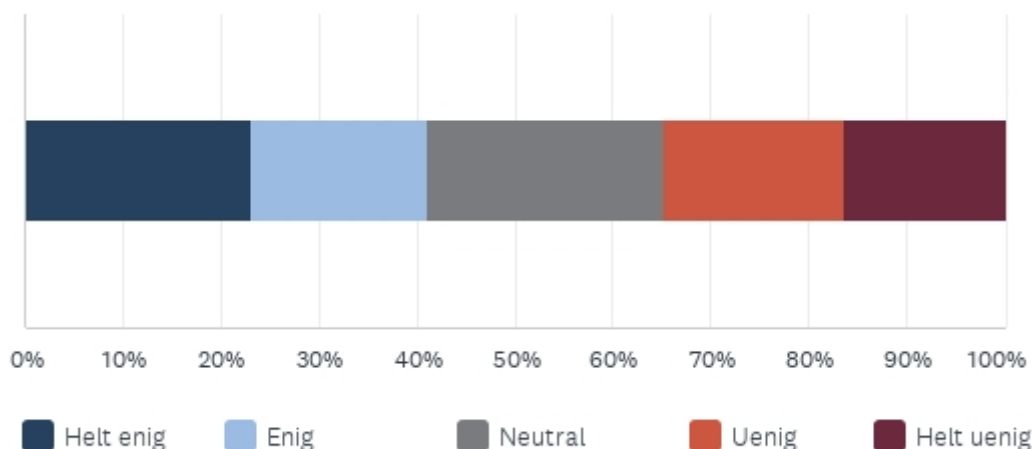
- "Der er utallige gange skåret i personaletimer, og der bruges ofte vikarer"
- "Personaleflugt, rekrutteringsproblemer, manglende faglighed, besparelser"
- "Der er meget uuddannet personale, stor udskiftning i personalet og mange vikarer."
- "Jeg synes, der bliver brugt flere vikarer. Der har også været en del udskiftning af personale. Når der ofte bliver brugt vikarer, sker der, efter min oplevelse, flere fejl"
- "Min søn har været udsat for ulovlig magtanvendelse af en personale, der var landmand og uden nogen form for erfaring"
- "Der er ikke tid. Forskellige vikarer hele tiden. Min lillebror får mange negative tanker, af sin ensomhed. Jeg kan se, at han ældes hurtigt af mangel på samvær og humør."
- "Der forefindes stort set ikke pædagogisk arbejde. Jeg opfatter stedet som opbevaring"
- "Utroligt mange vikarer, som ikke kender beboerne"
- "Funktionslederen er vist nok pædagogisk uddannet, men alt andet personale har INGEN pædagogisk baggrund."
- "Min søn sidder meget alene. Mange skift og mange vikarer, der ikke kender ham."
- "Der er ekstremt mange vikarer, så det pædagogiske arbejde halter"
- "Det er ikke længere trygt at være pårørende. Man kan ikke regne med, at de har styr på sagerne. De er ALT for få. Vikarer rigtig ofte. Unge mennesker der ikke altid opleves årvågne eller kompetente i akutte situationer. Føler ikke vi er på samme hold med ledelsen. Især et problem med ledelsen. Enkelte fænoment gode medarbejdere. Især en enkelt har gjort en forskel for os pårørende og den handicappede. Har ondt i maven over, hvis han også stopper....."
- "Når man spørger personalet om noget, får man at vide, at det kan de ikke svare på, da de kun er afløser."
- "Hos min datter er tre til fire dage besat af vikar"
- "Vi har en søn der er blevet så stresset af skiftende personale, at han har ændret adfærd, og det er til den rigtig dårlige side"
- "Der bruges alt for mange vikarer - hvilket gør min datter utryg"
- "Min bror har ikke diagnosen autisme, men er det jeg kalder "skabsautist". Så han er voldsomt presset af de mange skift i pædagogerne og vikar. Samtidig med han har brug for at aftaler overholdes som aftalt, men beskederne kommer ikke altid videre"
- "Jeg oplever, at min søn ikke så ofte kommer ud på ture og bruger meget tid på bostedet. Han er lige blevet 18 år og bor på samme bosted endnu, da der ikke er plads på et voksentilbud."
- "Faldet i støtte gi'r sig udtryk i færre fritidsaktiviteter, borgerferie og tiden 1 til 1."
- "Min søns visitationstimer er ikke blevet mindre, botilbuddet bruger bare ikke timerne på min søn, med sagsbehandler og kommunens velsignelse"
- "Kommunen fjernede via konsulent 50% af støtte, vandt efter 1,5 år timerne tilbage. Ingen kompensation. Og hvornår finder [kommunenavn] på det igen?"
- "Bevillingen er den samme, men det opleves ikke sådan. Ledsagerordning er taget fra ham"
- "Vi ledsager vores datter til stort set alt: læge, ambulatorier, undersøgelser og indlæggelser på hospitalet. Vi sørger for oplevelser uden for botilbuddet såsom weekendophold, ferier, familiebesøg m.v. Vi administrerer alt vedr. hendes økonomi. Vi er dem, der bemærker, når noget er galt og tager hånd om det: hudlæge, ortopædiske sko mv. Vi er kort sagt blevet assistenter i botilbuddet."
- "Han har desværre aldrig fået bevilget ledsager, da han bor på et socialpædagogisk bosted. Vi har søgt 2 gange, men uden held. Han vil gerne deltage i rigtig mange ting, men det kan kun lade sig gøre hvis vi ledsager ham eller selv betaler. Selv til vores sølvbryllup kunne han ikke få en ledsager med."

Flere konflikter mellem personale og beboere og beboere indbyrdes – og stigende utryghed blandt beboerne. Det er oplevelsen hos 4 ud af 10 pårørende i rundspørgen.

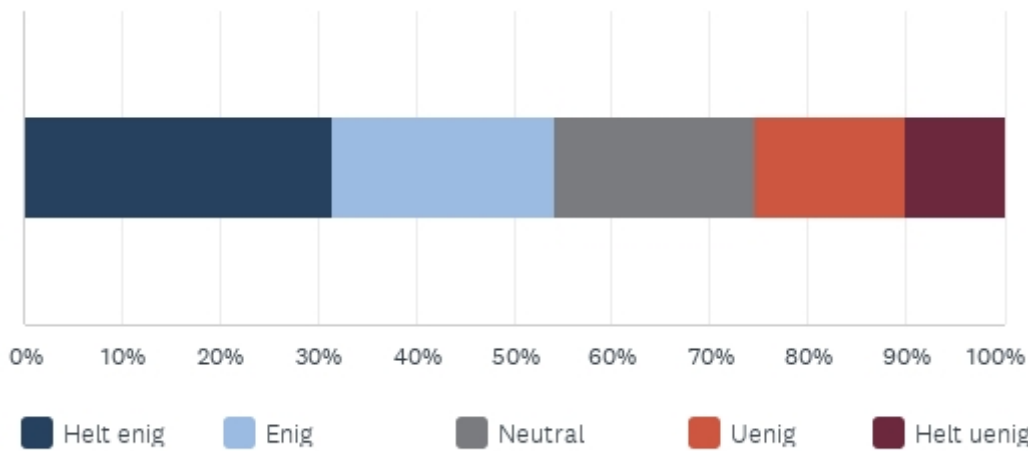
40 pct. er enten helt enige eller enige i udsagnet "Der er i løbet af de seneste 5 år kommet flere konflikter mellem personale og beboere, og mellem beboerne indbyrdes." (24 pct. "Helt enig"). Under 1/4 er helt uenige eller uenige i udsagnet (23 pct.)

41 pct. er enten helt enige eller enige i udsagnet "Det er blevet mere utrygt for min pårørende at bo i sit botilbud i løbet af de seneste 5 år" (23 pct. "Helt enig"). Godt 1/3 er helt uenige eller uenige i udsagnet (35 pct.)

54 pct. er enten helt enige eller enige i udsagnet ”Min pårørendes kompetencer til at klare ting på egen hånd er faldet de seneste 5 år på grund af lavere kvalitet og mindre omfang i hjælpen” (32 pct. ”Helt enig”).

Også på spørgsmålene om udviklingen i konflikter samt beboernes tryghed i deres botilbud, har mange pårørende afgivet supplerende kommentarer. En stor del af kommentarerne kæder utryghed og konflikter sammen med den lave andel af pædagogisk personale, stort forbrug af vikarer og generelt færre medarbejdere i botilbuddene.

Flere beskriver konsekvenserne for deres pårørende i botilbuddet i form af negative ændringer i adfærd, indesluttethed eller øget udadreagerende reaktioner.

BOKS 2: Udvalgte supplerende kommentarer om konflikter og utryghed

- *"For øjeblikket er der stor konflikt med en beboer, som er visiteret til andet botilbud, men det har tilsyneladende lange udsigter. Flere af beboerne klager næsten dagligt over denne beboers adfærd"*
- *"Et stigende antal skadesanmeldelser blandt personalet pga. afmægtige borgere"*
- *"Beboeren fortæller om konflikter, at "nogen" bliver smidt ind på værelset, der bliver kastet med indbo"*
- *"Konflikterne er kommet fordi der er skåret så meget ned, at der ikke er tid til noget som helst. Det går ud over den enkelte beboer"*
- *"Vores søn reagerer på de mange skift, men fra tidligere at have reageret med vrede og frustration (som han stadig gør til tider), oplever vi, at han trækker sig, og ikke vil noget med personaler han ikke kender. Ledelsen er uenig i det vi oplever."*
- *"Personalet må ofte bede om hjælp til at løse konflikter ved at ringe til mor, så hun kan tale min pårørende til ro."*
- *"Men de går med overfaldsalarmer, som jeg har oplevet aktiveret et par gange imens jeg har opholdt mig hos min datter. Særligt, ved aften- sovemiddel."*
- *"Konflikter, der var helt ukendte for tre år siden er nu kommet til."*
- *"Det var der i en periode, hvor der typisk kun var 1-2 medarbejdere af gangen. Det er ændret med ekstra medarbejdere og konflikt niveauet både mellem medarbejdere og indbyrdes mellem beboer er faldet meget"*
- *"Helt gal med visitationen: beboerne passer ikke sammen"*
- *"Hvis jeg vurderer ud fra de to forrige bosteder min søn boede på er det i høj grad rigtigt [at der er kommet flere konflikter]"*
- *"Har oplevet voldsomme konflikter mellem beboere. Personalet har ikke været i stand til at løse problemet."*
- *"Vores dreng gik på tre mdr. fra at kunne spise med kniv og gaffel til at spise med fingrene samt fra at være renlig til at lave i bukserne"*
- *"Har kun været der 6 mdr. Der er alt for mange konflikter og min datter er alt for ofte udadreagerende, fordi hun bliver ked af det eller frustreret"*
- *"I frustration min datter slog/skubbede til en pædagog studerende og endte med at komme i Retten"*
- *"Og de pårørende udskammes for at ville forbedre forholdene og det ender også i konflikter"*
- *"Skiftende personale gør, at der nemt sker misforståelser, med utryghed og afmagt til følge"*
- *"Min datter er selv meget konfliktsky, så hun undgår enhver konfrontation og tilpasser sig, hvad hun får tilbudt og det er yderst mangelfuldt"*
- *"På grund af utryghed ved skiftende og for lidt personale, reagerer beboerne med vrede og angst. Personalet bliver stresset"*
- *"Mangler pædagoger til rollen som mediatorer for beboerne. Konflikter mellem beboere kan hurtigt eskalere, da der er fravær af pædagoger"*

Kort om rundspørgen

- Spørgeskemaundersøgelsen er gennemført i perioden 1. december 2021 – 15. december 2021, via et online-spørgeskema oprettet med SurveyMonkey. Respondenterne er blevet opfordret til at deltage via Levs hjemmeside, nyhedsmail samt sociale medier.
- Der er modtaget i alt 712 besvarelser. Langt hovedparten af respondenterne er forældre til en voksen med udviklingshandicap (69 pct.). 681 af besvarelserne (96 pct.) vedrører en voksen med udviklingshandicap, som bor i botilbud.
- Skemaet havde i alt 16 spørgsmål. Hovedparten af spørgsmålene var designet som udsagn, som respondenterne blev bedt om at angive enighed/uenighed med.
- Stort set alle landets kommuner er repræsenteret i besvarelserne (92 ud af i alt 98 kommuner), og antallet af besvarelser flugter nogenlunde med indbyggertallet i kommunerne.
- Aldersfordelingen blandt de botilbudsbeboere med udviklingshandicap, som der er besvarelser fra i rundspørgen har en overvægt i aldersgruppen 18 – 50 år (88 pct.), mens der er ganske få beboere over 50 år. Denne skævhed afspejler antageligt, at betydeligt færre beboere med udviklingshandicap over 50 år, har forældre som er i live.
- Rundspørgen er ikke videnskabelig, og repræsentativiteten af besvarelserne i forhold til den samlede målgruppe kan ikke vurderes præcist. Det skyldes især, at det ikke er muligt for Lev at udtrække en samlet målgruppe (pårørende til samtlige beboere med udviklingshandicap i botilbud).
- Der er antageligt en vis tendens til at flere kritiske end tilfredse pårørende har valgt at medvirke i rundspørgen, hvilket naturligvis påvirker det samlede billede. Denne skævhed har dog efter vores vurdering ikke et omfang, der kan flytte afgørende på tendensen i resultaterne.
- Det er samlet set vores vurdering, at rundspørgens resultater er rimeligt dækkende for, hvordan flertallet af pårørende oplever kvaliteten af den indsats, som deres pårørende modtager i botilbud, samt udviklingen heri over de seneste 5 år. Vi anser det samlede antal besvarelser for at være tilfredsstillende og dermed en klar indikator på pårørendes oplevelse af kvaliteten i indsatsen samt udviklingen i løbet af de seneste 5 år.